

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 12 november 2014 *

”Begäran om förhandsavgörande — Område med frihet, säkerhet och rättvisa —
Civilrättsligt samarbete — Domstols behörighet i mål om föräldraansvar — Förordning (EG)
nr 2201/2003 — Artikel 12.3 — Barn till föräldrar som inte är gifta — Avtal om domstols
behörighet — Något annat pågående konnext mål föreligger inte — Godtagandet av behörighet —
Invändning av part som har väckt talan vid domstol om att samma domstol saknar behörighet”

I mål C-656/13,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Nejvyšší soud
(Republiken Tjeckien) genom beslut av den 12 november 2013, som inkom till domstolen den
12 december 2013, i målet

L

mot

M,

ytterligare deltagare i rättegången:

R,

K,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič samt domarna A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas
(referent) och C.G. Fernlund,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— M, genom E. Zajíčková, advokátka,

* Rättegångsspråk: tjeckiska.

— R och K, genom Z. Kapitán, advokát,
— Tjeckiens regering, genom M. Smolek och J. Vlácil, båda i egenskap av ombud,
— Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,
— Europeiska kommissionen, genom A.-M. Rouchaud-Joët och J. Hradil, båda i egenskap av ombud,
med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 12.3 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EGT L 338, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan L, som är mor till barnen R och K, och å andra sidan M, som är barnens far. Målet rör vårdnaden om barnen, vilka befinner sig i Österrike tillsammans med sin mor, medan fadern bor i Republiken Tjeckien.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Förordning nr 2201/2003

- 3 I skälen 5 och 12 i förordning nr 2201/2003 anges följande:
"(5) För att säkerställa att alla barn behandlas lika omfattar denna förordning alla avgöranden om föräldraansvar, inklusive åtgärder för att skydda barnet, oberoende av eventuella anknytningar till ett äktenskapsmål.
...
(12) De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar."
4 I artikel 1 i förordning nr 2201/2003 definieras förordningens tillämpningsområde. Där föreskrivs bland annat följande:
"1. Denna förordning skall ... tillämpas på civilrättsliga frågor om
...

b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.

2. Frågorna enligt punkt 1 b kan bland annat röra

a) vårdnad och umgänge,

...

3. Denna förordning ska inte tillämpas på

...

e) underhållsskyldighet,

...”

5 Enligt artikel 2.7 i förordningen ska, vid tillämpningen av nämnda förordning, med ”föräldraansvar” förstås ”alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom [och det] omfattar bland annat vårdnad och umgänge”.

6 Kapitel II i förordning nr 2201/2003, med rubriken ”Domstols behörighet”, består av tre avsnitt. Avsnitt 1 i detta kapitel har rubriken ”Äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap” och består av artiklarna 3–7. I artikel 3 anges de kriterier som i första hand ska användas för att fastställa vilka domstolar i medlemsstaterna som är behöriga att ta upp frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap. I artikel 7 regleras behörigheten att ta upp frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap i övriga fall.

7 Avsnitt 2 i kapitel II i förordning nr 2201/2003, avseende behörighet i mål om föräldraansvar, innehåller artiklarna 8–15. I artikel 8, som har rubriken ”Allmän behörighet”, föreskrivs följande:

”1. Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.

2. Punkt 1 skall tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12.”

8 Artikel 12 i förordningen har rubriken ”Avtal om domstols behörighet”. I artikel 12.1 föreskrivs att ”[d]e domstolar i en medlemsstat som på grundval av artikel 3 utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap skall vara behöriga att ta upp frågor som rör föräldraansvaret i samband med denna ansökan” om de villkor som där räknas upp är uppfyllda.

9 I artikel 12.2 i förordning nr 2201/2003 anges följande:

”Den behörighet som utövas enligt punkt 1 skall upphöra så snart

a) antingen domen om beviljande eller avslående av en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet har vunnit laga kraft,

b) eller, om ett förfarande om föräldraansvar ännu inte har avgjorts vid den tidpunkt som avses i a, så snart en dom om föräldraansvar har vunnit laga kraft,

c) eller, i de fall som avses i a och b, så snart förfarandet har avslutats av något annat skäl.”

10 Artikel 12.3 i förordningen innehåller följande bestämmelser:

”Domstolarna i en medlemsstat skall även vara behöriga i fråga om föräldraansvar när det gäller andra förfaranden än de som anges i punkt 1, om

- a) barnet har en nära anknytning till den medlemsstaten, särskilt genom att någon av personerna med föräldraansvar har hemvist där eller att barnet är medborgare i den medlemsstaten, och
- b) deras behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks och denna behörighet är till barnets bästa.”

11 Artikel 15 i förordning nr 2201/2003 har rubriken ”Överföring till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet”. Där anges under vilka förutsättningar de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva målet i sak, undantagsvis, får överföra målet eller en specifik del av målet till en domstol i en annan medlemsstat som barnet har en särskild anknytning till om de anser att den domstolen är bättre lämpad att pröva målet.

12 Artikel 16 i förordningen har rubriken ”Väckande av talan vid domstol”. Där anges följande:

”1. Talan skall anses ha väckts vid en domstol

- a) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd, eller
- b) om delgivning av handlingen skall äga rum innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivningen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få handlingen ingiven till domstolen.”

Förordning (EG) nr 4/2009

13 Rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (EUT L 7, 2009, s. 1, med rättelse i EUT L 131, 2011, s. 26) ska enligt artikel 1.1 tillämpas ”på underhållsskyldighet som har sin grund i familje-, släktskaps-, äktenskaps- eller svägerlagsförhållande”.

14 Artikel 3 i nämnda förordning har rubriken ”Allmänna bestämmelser” och lyder enligt följande:

”I frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna ska behörigheten ligga hos

... , eller

- d) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om föräldraansvar om frågan om underhåll har samband med denna talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap.”

Tjeckisk rätt

- 15 Artikel 39.1 i lag nr 97/1963 om internationell privaträtt och processrätt innehåller följande bestämmelse:

”I mål om vårdnad och underhållsbidrag för underåriga barn och i andra mål som rör underåriga barn ska tjeckoslovakiska domstolar vara behöriga om barnen är tjeckoslovakiska medborgare, även om barnen är bosatta i utlandet. ...”

- 16 I artikel 104.1 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”När ett tvingande processrättsligt villkor inte är uppfyllt ska domstolen avvisa målet. Om målet inte omfattas av domstolens behörighet eller ska föregås av ett annat förfarande ska domstolen överlämna målet till det behöriga organet när beslutet om avvisning har vunnit laga kraft. Rättsföljderna av talans väckande (stämningsansökan) ska bestå.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 17 Det framgår av beslutet om hänskjutande att L och M var ett ogift par som tillsammans fick två barn, R och K. Barnen föddes i Republiken Tjeckien och är medborgare i denna medlemsstat. Fram till februari månad 2010 bodde föräldrarna och barnen i Republiken Tjeckien. Därefter började L arbeta i Österrike och barnen bodde växelvis hos sin mor och sin far. Fadern bor och arbetar i Český Krumlov (Republiken Tjeckien).
- 18 Den 20 maj 2012 folkbokförde L barnen i Österrike och meddelade i september månad samma år M att barnen inte skulle komma att återvända till Republiken Tjeckien. Barnen sattes vid denna tidpunkt i skolan i Österrike. Frågan om huruvida flyttningen av barnen till Österrike skedde med M:s medgivande har tagits upp i vårdnadsmålet.
- 19 Den 26 oktober 2012 väckte M talan vid Okresní soud (distriktsdomstolen) i Český Krumlov avseende ”reglering av förhållandena mellan föräldrar och underåriga barn” och yrkade att han skulle tillerkännas vårdnaden om barnen och underhållsbidrag.
- 20 Den 28 oktober 2012 underlät M att lämna tillbaka barnen – som var på besök hos honom – till L. Detta stred mot M:s överenskommelse med L.
- 21 Den 29 oktober 2012 väckte även L talan vid Okresní soud i Český Krumlov för att tillerkännas vårdnaden om barnen och underhållsbidrag. Vid ett senare tillfälle väckte hon en liknande talan i österrikisk domstol.
- 22 Genom en interimistisk åtgärd som Okresní soud i Český Krumlov förordnade om återfördes barnen till sin mor i Österrike den 1 november 2012. Sedan dess har de gått i skolan där. Genom beslut av den 12 december 2012 bekräftades beslutet om den interimistiska åtgärden av Krajský soud (regional domstol) i České Budějovice (Republiken Tjeckien).
- 23 Okresní soud i Český Krumlov förklarade sig, genom beslut av den 1 februari 2013, sakna behörighet och avvisade talan i enlighet med artikel 104.1 i civilprocesslagen. Som skäl angavs att barnen var folkbokförda i Österrike vid tidpunkten för talans väckande och att de österrikiska domstolarna var behöriga enligt artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003.
- 24 Den 19 mars 2013 mottog den österrikiska centralmyndigheten en ansökan om återlämnande från M med stöd av Haagkonventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn av den 25 oktober 1980 (Förenta nationernas fördragssamling, volym 1343, nr 22514).

- 25 Genom beslut av den 11 april 2013 ändrade Krajský soud i České Budějovice det beslut som Okresní soud i Český Krumlov meddelat den 1 februari 2013. Detta innebär att målet alltjämt är anhängigt. Krajský soud fann att tjeckiska domstolar hade internationell behörighet enligt artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003, med beaktande av att barnen har en nära anknytning till Republiken Tjeckien, att båda föräldrarna – liksom även barnens särskilt förordnade vårdnadshavare, vilken utsågs senare under målets gång – har godtagit de tjeckiska domstolarnas internationella behörighet och att behörigheten för Okresní soud i Český Krumlov låg i barnens intresse.
- 26 Vad beträffar frågan om godtagandet av de tjeckiska domstolarnas internationella behörighet framhöll Krajský soud i České Budějovice att M:s ansökan av den 26 oktober 2012 hade ingetts till en tjeckisk domstol, att L själv hade väckt talan vid samma domstol den 29 oktober 2012, och att det var först senare som hon hade gjort gällande att M borde ha väckt talan vid österrikisk domstol och som hon hade väckt talan vid en österrikisk domstol.
- 27 L överklagade detta beslut till den hänskjutande domstolen och yrkade därvid uppskov med verkställigheten av beslutet av Krajský soud i České Budějovice. Detta yrkande bifölls genom beslut av den 31 juli 2013.
- 28 L anförde till stöd för sin talan bland annat att kravet på godtagande av de tjeckiska domstolarnas internationella behörighet enligt artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 inte var uppfyllt i det aktuella fallet. Hon hade väckt talan vid Okresní soud i Český Krumlov på rekommendation av den tjeckiska byrån för rättsligt och socialt skydd för barn, därför att hon inte visste var hennes barn befann sig. Hon hade även vänt sig till de behöriga myndigheterna i Österrike, och så snart hon hade fått kännedom om samtliga omständigheter hade hon direkt, den 31 oktober 2012, tydligt uttryckt att hon inte ansåg att de tjeckiska domstolarna hade internationell behörighet.
- 29 Den hänskjutande domstolen har påpekat att den å ena sidan kan tänka sig en tolkning – som visserligen är mycket restriktiv men som gör det möjligt att se till att artikel 15 i förordning nr 2201/2003 ges full verkan – enligt vilken artikel 12.3 i förordningen, precis som artikel 12.1, endast möjliggör avtal om domstols behörighet till förmån för den domstol vid vilken en talan om äktenskapsskillnad eller annullering av äktenskap redan har väckts, när domstolen är behörig enligt artikel 7 i förordningen. Å andra sidan kan man också inta ståndpunkten att artikel 12.3 är tillämplig även när det inte föreligger något mål som är konnex med vårdnadsmålet.
- 30 Vidare frågar sig den hänskjutande domstolen huruvida de tjeckiska domstolarnas behörighet, under omständigheterna i det aktuella fallet, kan anses ha ”godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt” av L. Domstolen har angett att Krajský soud i České Budějovice grundade sin slutsats vad beträffar L:s godtagande av de tjeckiska domstolarnas behörighet på det faktum att hon väckte talan vid Okresní soud i Český Krumlov den 29 oktober 2012. Den hänskjutande domstolen har dock uppgett att den inte uppfattar denna viljeyttring som entydig. Framför allt synes det vara troligt, med hänsyn till omständigheterna i målet, att L endast väckte talan vid Okresní soud i Český Krumlov för att erhålla information om barnens situation. Den hänskjutande domstolen anser därför att det inte kan föreligga ett sådant godtagande i detta fall. I detta sammanhang har den också påpekat att L i samband med sin första processhandling i det mål som hade anhängiggjorts av M bestred behörigheten för den domstol vid vilken talan hade väckts.
- 31 Nejvyšší soud (högsta domstolen) har, med hänvisning till att EU-domstolen ännu inte har uttalat sig om tolkningen av artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003, beslutat att vilandeförklara målet och hänskjuta följande frågor till EU-domstolen:

”1) Ska artikel 12.3 i [förordning nr 2201/2003] tolkas så, att den utgör grund för behörigheten i mål om föräldraansvar även när det saknas anhängiggjorda förfaranden med anknytning till detta mål (det vill säga ’andra förfaranden än de som anges i punkt 1’)?”

2) Om fråga 1 besvaras jakande:

Ska artikel 12.3 i [förordning nr 2201/2003] tolkas så, att uttrycket [']godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt['] även avser den situationen att den part som inte har inlett förfarandet ger in en egen stämningsansökan i samma mål men sedan, i samband med sin första processhandling, bestrider domstolens behörighet i det förfarande som den andra parten har inlett?"

Förfarandet vid domstolen

- 32 Den för detta ändamål utsedda avdelningen har på begäran av den hänskjutande domstolen prövat huruvida det är nödvändigt att i det aktuella fallet tillämpa förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande enligt artikel 107 i domstolens rättegångsregler. Avdelningen har, efter att ha hört generaladvokaten, beslutat att inte bifalla denna ansökan.
- 33 Domstolens ordförande har den 8 januari 2014 beslutat att den aktuella begäran om förhandsavgörande ska behandlas med förtur med tillämpning av artikel 53.3 i rättegångsreglerna.

Prövning av tolkningsfrågorna

- 34 Inledningsvis erinrar domstolen om att enligt artikel 2.7 i förordning nr 2201/2003 avser begreppet föräldraansvar alla rättigheter och skyldigheter som framför allt fysiska personer tillerkänns genom en dom eller på grund av lag, med avseende på ett barn eller dess egendom, vilket bland annat omfattar vårdnad och umgänge. Eftersom L och M bland annat är oeniga om vårdnaden om barnen är förordningen enligt dess artikel 1.1 och 1.2 a tillämplig i det nationella målet.
- 35 Det faktum att målet vid den nationella domstolen också avser en ansökan om underhållsbidrag saknar betydelse i detta sammanhang. Visserligen anges det i artikel 1.3 e i förordning nr 2201/2003 att underhållsskyldighet faller utanför förordningens tillämpningsområde. I artikel 3 d i förordning nr 4/2009 föreskrivs dock att den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om föräldraansvar kan vara behörig i frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna om frågan om underhåll har samband med denna talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap. Med tillämpning av denna bestämmelse ska den behöriga domstolen enligt artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 i princip också vara behörig att pröva en talan om underhållsskyldighet som har samband med den talan om föräldraansvar som har väckts vid den domstolen.

Den första frågan

- 36 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att den kan utgöra grund för att en domstol i en annan medlemsstat än barnets hemviststat är behörig att döma i ett mål om föräldraansvar trots att inget annat mål pågår vid den valda domstolen.
- 37 M, företrädaren för R och K samt den tjeckiska och den polska regeringen har gjort gällande att frågan ska besvaras jakande. Europeiska kommissionen däremot, anser att svaret bör vara nekande, och har preciserat att det krävs att det anhängiggjorda mål med vilket målet om föräldraansvar är konnext ska vara ett annat förfarande än de som nämns i artikel 12.1 i förordning nr 2201/2003.
- 38 Enligt domstolens fasta praxis ska vid tolkningen av en unionsbestämmelse inte bara dess lydelse beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (dom Merck, 292/82, EU:C:1983:335, punkt 12, samt dom Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

- 39 I artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 föreskrivs att domstolarna i en medlemsstat är behöriga i fråga om föräldraansvar "när det gäller andra förfaranden än de som anges i punkt 1", om – för det första – barnet har en nära anknytning till den medlemsstaten, särskilt genom att någon av personerna med föräldraansvar har hemvist där eller att barnet är medborgare i den staten, och – för det andra – denna behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks och denna behörighet är till barnets bästa. I artikel 12.1 preciseras att de domstolar i en medlemsstat som på grundval av artikel 3 utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap ska vara behöriga att ta upp frågor som rör föräldraansvaret i samband med denna ansökan, om de villkor som där anges är uppfyllda.
- 40 Det går således inte att endast med hjälp av lydelsen i artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 avgöra huruvida det, för att den möjlighet att avtala om domstols behörighet som ges i denna bestämmelse ska kunna användas, krävs att ett annat mål redan pågår vid den domstol som man genom avtalet vill peka ut som behörig domstol.
- 41 Emellertid ska det beträffande sammanhanget vad gäller artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 framhållas att denna bestämmelse, tillsammans med punkt 1 i samma artikel, utgör en av de två möjligheter att avtala om domstols behörighet i frågor om föräldraansvar som förordning nr 2201/2003 erbjuder.
- 42 När det gäller artikel 12.1 i förordning nr 2201/2003 framgår det klart och tydligt av bestämmelsens lydelse att möjligheten att avtala om domstols behörighet enligt denna punkt endast gäller till förmån för domstolar i en medlemsstat vilka på grundval av artikel 3 utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap. I artikel 12.2 anges vid vilken tidpunkt den behörighet som utövas enligt punkt 1 ska upphöra, nämligen antingen när domen om beviljande eller avslående av en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet har vunnit laga kraft eller – om ett förfarande om föräldraansvar ännu inte har avgjorts vid den tidpunkt som avses ovan – när en dom om föräldraansvar har vunnit laga kraft, eller – i de båda fall som avses ovan – så snart förfarandet har avslutats av något annat skäl.
- 43 Bestämmelsen i punkt 2 har dock ingen motsvarighet när det gäller möjligheten att avtala om domstols behörighet enligt artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003.
- 44 Dessutom har domstolen redan slagit fast att den behörighet i mål om föräldraansvar som det har avtalats om i enlighet med artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 till förmån för en domstol i en medlemsstat vid vilken de personer som har föräldraansvaret i samförstånd har väckt talan, upphör när det förfarandet har avslutats genom ett lagakraftvunnet avgörande (dom E, C-436/13, EU:C:2014:2246, punkt 50). Det betyder att det går att genom avtal välja att en viss domstol ska vara behörig även om det endast gäller ett mål om föräldraansvar.
- 45 Det följer av det ovan anförda att den möjlighet att avtala om domstols behörighet som ges i artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 i frågor om föräldraansvar kan användas utan att det krävs att målet om föräldraansvar är knutet till ett annat mål som redan pågår vid den domstol som man genom avtalet vill peka ut som behörig domstol.
- 46 Domstolen betonar att det endast är genom denna tolkning som det går att undvika att inskränka bestämmelsens ändamålsenliga verkan. Att begränsa bestämmelsens tillämpningsområde till situationer i vilka målet om föräldraansvar kan knytas till ett annat redan pågående mål skulle avsevärt inskränka denna möjlighet att avtala om domstols behörighet, eftersom det kan vara påkallat att inleda ett mål om föräldraansvar även när det inte föreligger någon koppling till något annat mål.
- 47 Denna tolkning är även den enda som kan säkerställa att de mål som eftersträvas genom förordning nr 2201/2003 respekteras.

- 48 För det första framgår det av skäl 12 i förordning nr 2201/2003 att de behörighetsregler som fastställs i denna förordning är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Av detta följer att förordningen är utformad utifrån tanken att barnets bästa är av överordnad betydelse (se, för ett liknande resonemang, dom Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, punkt 51). Att begränsa möjligheten att avtala om domstols behörighet i enlighet med artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 till fall i vilka målet om föräldraansvar kan knytas till ett annat mål skulle – såsom redan har konstaterats ovan i punkt 46 – leda till att det i många situationer blev omöjligt att ingå ett sådant avtal, även när ett avtal om domstols behörighet skulle kunna vara till barnets bästa.
- 49 Det ska här understrykas att det framgår av artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 – där det som villkor för att över huvud taget kunna använda möjligheten att avtala om domstols behörighet enligt den bestämmelsen, anges att det krävs inte bara att behörigheten har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks, utan även att behörighet för domstolarna i den valda medlemsstaten är till barnets bästa – att ett avtal om domstols behörighet aldrig får strida mot barnets bästa.
- 50 För det andra anges det i skäl 5 i förordning nr 2201/2003 att för att säkerställa att alla barn behandlas lika omfattar denna förordning alla avgöranden om föräldraansvar, inklusive åtgärder för att skydda barnet, oberoende av eventuella anknytningar till ett äktenskapsmål. Att då utesluta möjligheten att avtala om domstols behörighet i mål om föräldraansvar enbart på grund av att målet inte kan knytas till ett annat redan pågående mål skulle förhindra ett fullständigt genomförande av nämnda målsättning. Detta blir framför allt resultatet om – såsom har antytts av den hänskjutande domstolen – uttrycket ”andra förfaranden än de som anges i punkt 1” i artikel 12.3 i förordningen ska uppfattas som att det avser mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap för vilka behörigheten för domstolar i en medlemsstat inte har fastställts med stöd av artikel 3 i förordningen utan med stöd av en annan behörighetsregel i denna förordning. En sådan tolkning skulle nämligen helt utesluta möjligheten att avtala om behörighet med tillämpning av artikel 12.3 i frågor om föräldraansvar som rör barn till föräldrar som aldrig har varit gifta eller barn vars föräldrar redan är skilda, separerade eller som redan har fått sitt äktenskap annullerat. Det skulle strida mot det ovannämnda målet att alla barn ska behandlas lika.
- 51 Dessutom konstaterar domstolen att den tolkning som har valts ovan i punkt 45 inte kan inskränka den ändamålsenliga verkan av artikel 15 i förordning nr 2201/2003, såsom den hänskjutande domstolen befarar. Det anges nämligen i denna artikel att den endast är tillämplig ”i undantagsfall”. Således skulle den inte kunna kompensera för de brister i genomförandet av de genom förordning nr 2201/2003 eftersträlvade målen som skulle bli resultatet om artikel 12.3 i förordningen tolkades så, att bestämmelsen inte kunde tillämpas i fall där det inte redan pågår något annat mål som målet om föräldraansvar kan knytas till.
- 52 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att den kan utgöra grund för att en domstol i en annan medlemsstat än barnets hemviststat är behörig att döma i ett mål om föräldraansvar trots att inget annat mål pågår vid den valda domstolen.

Den andra frågan

- 53 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att behörigheten för den domstol vid vilken en part har väckt talan i ett mål om föräldraansvar ska anses ha ”godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet” i den bestämmelsens mening, när svaranden i detta första förfarande vid ett senare tillfälle inleder ett andra förfarande vid samma domstol och i samband med sin första processhandling i det första förfarandet gör gällande att domstolen saknar behörighet.

- 54 M samt företrädaren för R och K anser att frågan ska besvaras jakande, medan den tjeckiska regeringen och kommissionen är av motsatt uppfattning.
- 55 Enligt själva lydelsen i artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 ska behörigheten för den valda domstolen ha "godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks". I artikel 16 i förordningen preciseras att talan i princip ska anses ha väckts vid en domstol när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till denna.
- 56 Enligt den klara lydelsen i denna bestämmelse, jämförd med ovannämnda artikel 16, krävs det således att det fastställs att det, senast vid den tidpunkt då stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till den valda domstolen, föreligger en uttrycklig eller åtminstone entydig överenskommelse mellan alla parter i förfarandet om att denna domstol ska vara behörig.
- 57 Det är uppenbart att det inte förhåller sig på detta sätt i ett fall då talan har väckts vid den berörda domstolen på initiativ av endast en av parterna i förfarandet, och en annan part i förfarandet väcker talan vid samma domstol i ett annat förfarande vid en senare tidpunkt och denna andra part redan i samband med sin första processhandling i det första förfarandet bestrider domstolens behörighet.
- 58 Det ska tilläggas att när talan väcks vid en domstol i enlighet med artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 krävs det, för att barnets bästa ska kunna garanteras, att det i varje enskilt fall görs en prövning av huruvida den behörighet som åsyftats genom avtalet är förenlig med barnets bästa, och att ett avtal om domstols behörighet, som har ingåtts med stöd av artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003, endast gäller med avseende på det särskilda förfarande i vilket talan har väckts vid den domstol som är behörig enligt detta avtal (se, för ett liknande resonemang, dom E, EU:C:2014:2246, punkterna 47 och 49).
- 59 Av det ovan anförda följer att den andra frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att behörigheten för den domstol vid vilken en part har väckt talan i ett mål om föräldraansvar inte kan anses ha "godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet" i den bestämmelsens mening, när svaranden i detta första förfarande vid ett senare tillfälle inleder ett andra förfarande vid samma domstol och i samband med sin första processhandling i det första förfarandet gör gällande att domstolen saknar behörighet.

Rättegångskostnader

- 60 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 12.3 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tolkas så, att den kan utgöra grund för att en domstol i en annan medlemsstat än barnets hemviststat är behörig att döma i ett mål om föräldraansvar trots att inget annat mål pågår vid den valda domstolen.**
- 2) **Artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att behörigheten för den domstol vid vilken en part har väckt talan i ett mål om föräldraansvar inte kan anses ha "godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet" i den**

bestämmelsens mening, när svaranden i detta första förfarande vid ett senare tillfälle inleder ett andra förfarande vid samma domstol och i samband med sin första processhandling i det första förfarandet gör gällande att domstolen saknar behörighet.

Underskrifter